

A lebergi örmény érsekség.

A lebergi örmény püspökség a XIV. században már létezett. Tudjuk, hogy az első örmény gyarmatosok 1062-ben mentek Örményország Áni városából Oroszországba, hol püspökséget is alapítottak. De innen 1367-ben nagy számmal Lengyelországba mentek; itt a nép és uralkodók annyira megkedvelték őket, hogy Nagy Kázmér lengyel király az örmény papságnak püspöki széket adott; erről tanuskodik János lebergi első püspök pergamenre irt pásztorlevele.

A lebergi püspökség, melynek sufrágán püspökei is voltak, — joghatósága kiterjedt kezdetben az örmény egyház különböző megyéire; de később hatalma csak Galiczia- és Bukovinára szorítkozott, mert a hely távolsága és más akadályozó körülmények miatt a lebergi püspökök joghatóságot nem gyakorolhattak azon örmények felett is, kik Orosz-Lengyelországban laktak.

A galicziai és bukovinai örmények mai napság főleg a következő helységekben lagnak: Lemberg, Bêzsezsánê, Lêsziecz, Sztaniszláv, Kuthi, Tismienicz, Horodenka, Szniátin, Csernovicz, Szucsává és Bukovina különböző falvaiban.

Az érseki megye három főesperességre (decanatus) és több plebaniára oszlik. Az esperességek a plebaniákkal együtt a következők: A) a lebergi főesperességben 180 lélek van. B) a sztaniszlávi esperesség 80 lelket számlál; három plebania tartozik ide: a) Bêzsezsánê 240, b) Lêsziecz 44, c) Tismienicz 130 lélekkel. C) a kuthi-i esperességnek, mely 1200 lélekből áll, ez a négy plebaniája van: a) Horodenka 350, b) Szniátin 420, c) Csernovicz 1000, d) Szucsává 214 lélekkel.

Midőn a lengyel-örmény papság sikerült csoportképét*) bemutatjuk tisztelt olvasóinknak, egyúttal mindenik egyházi személy rövid életrajzát is közreadjuk.

Az egyházmegye élén áll Isakovics Izák Miklós érsek, pápai praelatus, valóságos belső titkos tanácsos, római gróf, krakkói herceg, az osztrák urakházának és a galicziai nemesek gyűlésének tagja, Lemberg díszpolgára. Született Lészicében 1824. jún. 6-án. Előbb a sztaniszlavi iskolába adták, de tanulmányait Lembergben fejezte be kitűnő eredménnyel; Stephanovics érsek 1848-ban szentelte fel pappá. Kevés ideig segédlelkészkedett Sztaniszlávban, később plebános volt Szucsává és Sztaniszláv városokban. Mindenütt úgy ismerik ezt a jámbor, jószívű egyházi író, ezt a valódi lelkipásztort, mint Lengyelország első egyházi szónokát. Legkiválóbb munkái: „Odprawa Autorowi broszury“ (A szerző czáfolata) — „Glos do ziomków obrzadku ormiansko-katolickiego“ (Szózat örmény katolikus nemzetfeleimhez), melyben itész könyörtelenül teszi tönkre egy névtelen nemzettagadó örmény azon érveit, melyekkel ez a lengyel-örményeket törekedett örménységüktől és ritusuktól eltávolítani. — Isakovics 1882-ben neveztetett ki érsekké és ugyanazon év aug. 27-én consecraltatott Dunajevszki Albin bíbornok, herceg-püspök által Krakkóban. Nagy érdemeinek elismerésül adta neki ő Felsége a császár és Magyarország apostoli királya a belső titkos tanácsosi méltóságot és Lemberg városa a díszpolgári oklevelet.

A kanonokok közt az első helyet foglalja el Kájétánovics Kajtán. Született 1817-ben Szniátinben; tanulmányainak befejezése után 1840-ben Stefánovics érsek szentelte fel pappá. 1858-ig a patriarkhalis templom esperes-plebánosának segédje és titkára és a consistorium jegyzője volt. 1864 óta mostanig felügyelő-igazgatója a dr. Thoroszián János által alapított örmény intézménynek; ez a fiúárva-intézet 40 növendéket táplál, kik innen

*) Nincs meg a csoportképben Kájétánovics Kajtán kanonok és Kosztheczki Bertalan, mely utóbbi a bécsi mechitharisták congregatiójának tagja.

Petroszián, Gáspár, Todorovics, Románkán, Vajdág, Mوصseszovics, Sécsenydszki, Mármarosí, Tomdsevszki, Boghoszián Bogdánovics, Koszleczki, Erdőgörcs, Simmenovics, Isakovics, Isakovics, Mátrivosz, Románkán esperes, Mosorján.

járnak iskolába. 1874-ben neveztetett kanonokká, 1879 óta a patriarkhalis templom esperes-plebánosa, 1886-ban lett infulás abbás.

Simonovics János kanonok Bukovinában született 1842-ben. A gymnasiumi tanfolyamot Csernoviczban és a theológiát a lembergi latin seminariumban végezte, hol a kath. örményeknek ingyen lakásuk van; a lembergi egyetemen hallgatott egyéb előadásokat is. 1865-ben szenteltetett pappá; előbb Staniszlávban, azután Lembergben segédlelkészkedett; 1882 óta kanonok. Igen buzgó, istenfélő pap, jótettei egész Lembergben ismeretesek; igazi atyja a szegényeknek és nyomorultaknak. Érdemeit akarta megjutalmazni a Szent-Atya, midőn őt tiszteletbeli pápai tronállónak nevezte.

Márdirosz János kanonok Kuthiban született 1856-ban. Növendéke volt a Thoroszián-féle örmény árvaintézetnek; Lembergben tanult, Romáskán érsek szentelte őt pappá 1880-ban. Előbb a patriarkhalis templom segédlelkésze volt; később a lembergi Benedek-rendi örmény apácák nyolcz osztályú leányiskolának tanítója lett. 1885-ben horodenkai plebános, 1889-ben kanonok lett. Most az örmény hitelzalogintézet igazgatója.

Dávidovics Adeodat (Bogdán) kanonok Kuthiban született 1858-ban, tanulmányait Lembergben végezte; 1882-ben szenteltetett pappá. Előbb a patriarkhalis templomban segédlelkészkedett, azután nyolcz évig volt Szucsávában plebános; 1892-ben neveztetett ki kanonokká. Sok nyelvet tud; az örmény növendékpapokat ő tanítja az örmény nyelvre.

Romáskán Mihály tiszteletbeli kanonok és szniátini plebános Kuthiban született 1822-ben; 1847-ben szenteltetett pappá. Majdnem minden plebaniánál szolgált segédlelkészi minőségben. 1868-ban neveztetett szniátini plebánossá és 1889-ben tiszteletbeli kanonokká.

Mosoroján Jakab tiszteletbeli kanonok, főesperes és kuthi-i plebános, 1846-ban született; tanulmányait Sztaniszlávban fejezte be. Simonovics érsek szentelte fel pappá 1872-ben. Előbb a patriarkhalis templom segédlelkésze; azután az örmény leányiskola igazgatója és hit-

tanára volt; Csernoviczban is volt rövid ideig segédlelkész. 1881 óta kuthi-i plebános, hol nagy buzgalommal működik; mindenki szereti.

Romáskán Mihály (nem kell összetéveszteni az előbbi Romáskán Mihálylyal) tiszteletbeli kanonok, sztaniszlavi esperes-plebános, Csernoviczban született 1850-ben; pappá szenteltetett 1873-ban. Előbb a patriarkhális templom segédlelkésze volt, 1882-ben neveztetett szaniszlavi plebánossá.

Gáspár Kajtán 1854-ben született Beszarabiában; tanulmányait Csernoviczban végezte; 1882-ben szenteltetett pappá. Előbb a patriarkhális templomban, azután Csernoviczban Phêghorján Mitulszki infulás kanonok és plebános mellett segédlelkészkedett; ennek halála után (1891. nov. 29) Gáspár lett a néhányak utóda a plebánosságban. Gáspár feltűnést kelt népszerű, szép egyházi beszédeivel. Nem rég tiszteletbeli kanonokságot is nyert.

Khoszineán Antal, ki előbb a bécsi mechitháristák congregatiójának volt tagja, 1849-ben született. Tanulmányait Bécsben végezte, pappá szenteltetett 1871-ben. A patriarkhális templomnak segédlelkésze, az érseknek titkára volt; a bészsezsáni templom újítása körül sokat fáradozott. 1891 óta plebános Horodenkában.

Khosztheczki Bertalan, bécsi mechithárista; 1846-ban született. Tanulmányait Bécsben végezte; 1866-ban szenteltetett pappá. Rég óta működik ebben az egyházmegyében. Előbb bészsezsáni, most tismieniczai helyettes-plebános, hol nemcsak az örmény egyházat, hanem a plebánosi lakot is megújította. Nagy tiszteletben áll műveltsége, jámborsága és papi szeplőtelen életéért. Isakovics érsek consist. tiszteletbeli ülnöki címmel tüntette ki.

Theodorovics József 1864-ben született; 1887-ben szenteltetett pappá. Segédlelkészkedett a patriarkhális templomban, aztán helyettes plebános Bészsezsánban, 1892 óta ugyanitt plebános. Ez a pap jámborságáért, rendkívüli buzgalmáért és igen szép egyházi beszédeiért az örmény klerus díszének tartatik.

Bogdánovics Károly Szádágurában (helység Bukovinában) született 1865-ben. Tanulmányait Cserno-

viczben végezte; 1888-ban szenteltetett pappá. Előbb segédlelkész volt Lembergben, azután helyettes-plebános Horodenkában és Csernoviczban; 1893 óta szucsávi plebános.

Movszeszovics Miklós Kuthiban született 1863-ban; a Thoroszián-féle árvaintézet növendéke volt. Pappá szenteltetett 1886-ban; a patriarkhalis templom segédlelkésze, a felsőbb leányiskola hittanítója, a consistorium jegyzője. Movszeszovics bámulatos szépen énekel és igen jól tudja a mi szertartásunkhoz tartozó egyházi énekeket.

Mármaros Gyula 1848-ban született; sokáig szolgált a kormányzóságnál, 1892-ben szenteltetett pappá. Jelenleg a patriarkhalis templom segédlelkésze.

Bedroszián (Péter) Viktor született 1867-ben Horodenkában, felszenteltetett 1892-ben; a patriarkhalis templom segédlelkésze.

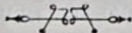
Boghoszián (Pál) László 1868-ban született, pappá szenteltetett 1892-ben. Most csernoviczi segédlelkész.

Sécsepajnszki Károly, Vojdág Viktor és Tomasevszki Eduard a latin ritusról tértek át az örmény rítusra; mind három befogadtatott az örmény klerus tagjai közé.

Ennek az egyházmegyének jelenleg két növendék-papja van, kik a latin seminariumban laknak: Bonkhovszki Valer negyedéves theologus. — Mánugián Samú pedig a theologia harmadik évi tanfolyamát hallgatja.

Dávidovics Adeodát kanonoknak a „Hántesz“-ben megjelent eredeti örmény czikke után.

Szongott Kristóf.

Éljen a munka!

— Sáházizján. —

*Lantomnak kedves hurjain,
— Öröm volt az, vagy fájdalom —
Csak a szerelmet zengtem én,
Felöle szólt minden dalom.*

*A szerelem tündérei
Szövék a legszebb álmokat,*

*S szívem emésztő lángjai
Fokozták az ábrándokat.*

*S im, hogy erőre szert tevék,
Átváltozott költészetem;
Hasznos munkának a becsét
Egész erőmből hirdetem.*

*Muzsám felejtsd szerelmemet,
Tekintsed nemzetem baját, —
Segíteni rajt' csak úgy lehet,
Ha tette hívjuk a hazát.*

*Isten veled álmok hona!
Éltemnek más a cselja már:
Munkára szólít a haza,
Tenger baja segélyre vár.*

Simay Gergely,

Az örmény kérdés.

— H. F. B. Lynch, The Armenian Question. I. In Russia. - *The Contemporary Review*, June-Juli 1894 —

I.

Az örmény kérdés a nemzetközi politika ama jelentékeny problémái közé tartozik, a melyek tanulmányozására különösen Angliában mind nagyobb figyelmet és gondot fordítanak. Az az állam, melynek érdekeit legközelebbről érinti e kérdésnek gyakorlati megoldása, az ottoman birodalom. Alig néhány mérföldnyire van már az orosz határszél az erzerumi török várerődítől, a mely közvetlenül uralkodik a Kisázsia szívébe s a fővároshoz vezető utak fölött. Oroszország további előnyomulása által nemcsak urává lenne ennek a fontos positionak, de kiterjesztené hatalmi körét az Ararát hegylánczolatától a Vantó partjaiig, a szorosok fölé, melyek Mosul és Bagdad felé vezetnek.

Nem szükséges hosszasan fejtegetnünk az okokat, melyeket Oroszország a közelmúltban az ozman terület megtámadásának igazolására felhozott. Nem is kell valami nagy éleselműség annak megjósolására, hogy a politikai helyzet súlyosodása a határaival szomszédos tartományokban újra maga után fogja vonni az orosz beavatkozást. A kik ismeretesek eme tartományok valódi helyzetével, nehezen fogják kétségbevonni, hogy ez a helyzet valóban aggályos; s azt sem fogják állíthatni, hogy ezt a helyzetet izgatók munkája idézte elő, nem pedig a lakósságnak szomorú életviszonyai. Van egy párt nemcsak Törökországban, de magukban e tartományokban is, a mely behunyja szemeit ezen állapotok előtt; s veszélyes jelensége ennek az iránynak különösen ama körülmény, hogy a kik támogatják, mindig bizton számíthatnak a konstantinápolyi döntő tényezők kegyére. . . .

Törökországnak angol barátait nagyon lehangelja ez az irányzat és a politika, melynek szolgálatába szegődik. Mert kétségtelennek tartják, hogy a török birodalmat a bukástól csakis amaz erőteljesebb s több reményre jogosító fajoknak a sultán — egészben véve szelid — uralma alatt való fejlődése mentheti meg, a melyek egyéni létüket is akként óvhatják meg legjobban, ha a török fenhatóság alatt maradnak. S másfelől előre látják, hogy az ellenkező politika követése kikerülhetlenül maga után fogja vonni Oroszország ázsiai uralmának tovább terjedését, a melyet sem általános szempontokból, sem Angliának érdekében nem tarthatnak kívánatosnak.

Mert mi lenne a hordereje Örményország teljes meghódításának az oroszok által? Nem kevesebb, mint feltétlen orosz supremátia ama területek fölött, melyek India és a Középtenger között nyúlnak el.

Eme területet földrajzi fekvése az egész történeti múlt folyamán kiváló jelentőséggel ruházta fel Azsia e részének politikájában. A római birodalom nem azért terjesztette ki befolyását Örményországra, hogy a Kelet e részén hódítson; és a seldsuk, mongol, tatár és török hordák nem azért nyomultak a Kaszpitenger mögötti pusztáikról Nyugatnak, hogy megtelepedjenek az örmény

fensikon. Eme vidékeknek stratégiai jelentőségét az a körülmény adja meg, hogy a birtoklásuk biztosítja a délnek, nyugatnak és keletnek vezető utakat. A rómaiak, a kik hatalmukban tartották Kisázsziát és ama termékeny területeket, melyeket az Euphrat és Tigris vizei öntöznek, keleti versenytársaiknak viszonylagos gyöngesége daczára alig türhették meg másoknak felsőbbségét is e vidékeken.

Napjainkban még nyomatékosabbakká lettek a szempontok, melyek a mult századok során befolyásukat éreztették. Először is azért, mert az Európa és északi Perzsia közötti forgalomnak fő, mondhatni egyetlen útja Trebizondból a perzsa határ felé azon sikokon át vezet, a melyek az orosz határtól délre nyulnak tova s mintegy természetes kapcsot képeznek nyugatról kelet irányában. Ennek a kereskedelmi forgalomnak értéke mintegy tizenkét millió forintot képvisel évenként, a melynek több mint felerésze Anglia kezeiben van. Az orosz hódítás nyomban való megsemmisülését jelentené ennek a kereskedelmi útíránynak.

Ehhez járul másodszer, hogy a georgiai katonai útnak a Kaukazuson át Oroszország által való kiépítése új és egyenes összeköttetést nyitott meg az Észak és Dél között, míg a tiflisi vasútnak Kars felé való aránylag nem nehéz kiépítése azon sürgős feladatok közé tartozik, a melyeket minduntalan czélul tűznek ki, s Tiflisnek magának az orosz vasúti hálózattal való kapcsolatba hozása immár alig halasztható tovább el. A Kaukazus nem fogja ekként többé át nem hatolható akadályát képezni az északi óriás előnyomulásának s a politikai czélszerűség bizonyára azt fogja tanácsolni Oroszországnak, hogy e tájakra hatoljon dél felé. Perzsia védtelenebb ugyan s az Araxes völgyéből vagy Khorassantól könnyű lenne a perzsaöböl vizeihez nyomulni; de ez a kísérlet azonnal fegyverfogásra kényszerítené Angliát, holott Törökország felé nyitva áll a tér a támadásra.

Örményországnak Indiától való távolsága s az angol politikusok nagy részének az ottani viszonyok tekintetében való tájékozatlansága oly előnyök, a melyek nem kerülték ki az orosz államférfiak figyelmét. Tudatában

vannak másfelől annak is, hogy ha egyszer birtokába jutottak e területnek, uralkodni fognak a Tigris síkjának mindazon útjai fölött, a melyek minden természeti akadály nélkül Diarbekirtől egyfelől Syriáig, másfelől az indiai oceán perzsa ágaig vezetnek.

Sir Henry Layard, konstantinápolyi angol nagykövet az orosz-török háború idejében, egy híres sürgönyben hívta fel annak idején kormányának figyelmét arra, mily nagy fontossága van Örményországnak Anglia keleti hatalmi állása szempontjából. „Ha, ugymond, Oroszország magához akarná csatolni az európai török tartományok valamelyikét, az európai érdekek valószínűleg gátot vetnének szándokának megvalósítása elé. Egészen más az eset, ha kisázsiai területfoglalás jó kérdésbe. Akkor csakis Angliának érdekei lesznek érintve; a többi Európa alkalmasint keveset fog törődni avval, vajjon Oroszország hatalmában tartja-e Örményországot vagy nem. De Angliának meg kell fontolnia, mily hatással lenne indiai birtokaira nézve ennek a fontos tartománynak Oroszország által való annektálása. Oroszország ebben az esetben egész Kisázsia fölött uralkodnék s az Euphrates és Tigris nagy völgye fölött, melynek kezeibe jutása csak idő kérdése lenne. Perzsia fölött is tetszése szerint rendelkeznek.“*)

Evvel a helyzettel szemben bizonyára alárendelt jelentőségű az az ellenvetés, hogy Oroszországnak nincsenek Indiára nézve ellenséges célzatai. A nemzeteknek csakúgy, mint az egyéneknek, nem szükséges öntudatosan terveket kovácsolniok; egyszerűen megragadják a kedvező alkalmat s megvalósítják azokat. Az angol politikának nem lehet nagyobb feladata, mint — tartózkodva minden közvetlen interventiótól úgy Törökországban, mint Perzsiában — előmozdítani ama népelemek megerősödését, a melyek e birodalmakban az állandóság leghivatottabb támaszai. Ha visszariad Anglia a feladattól, úgy az orosz hatalmi túlsúly csak rövid idő kérdése leend. Természetesen Angliának újjászervezési és újjáalkotási törekvései is csak úgy vezethetnek célhoz, ha sikerül

*) Sir H. Layard's despatch dated May 30. 1877.

meggyőznie úgy Törökországot, mint Perzsiát akaratának erős voltáról s czéljainak őszinteségéről.

Ily fontossága és hordereje van az örmény kérdésnek Anglia és Oroszország óriási versengésében, két világrész jövődő alakulásaira nézve.

Dr. Molnár Antal.

Ápoljuk az örmény szellemet.

Valamint a vízbe dobott kő után mind szélesebb és szélesebb hullámgyűrűk támadnak: úgy az örmény társadalomban is a szamosújvári püspökszobor eszméje iránt mind nagyobb mérvet öltenek az érdeklődés jelei.

Szamosújvár szab. kir. város — nem csalatkoztunk — magához ragadta a vezérszerepet, és ezzel a millenium alkalmából emelendő örmény emlékszobor ügye a megvalósulás stádiumába jutott. Az örmény misében nem fordul ugyan elő a „Sursum corda!” mindazonáltal itt helyén találom e szép fölkiáltást: Emeljük föl sziveinket!

Vjêr êzs zêrdjêrê!

A hála bizonyos nemével teszem ezt, mert öröm és büszkeség tölti el egész lelkemet, a mikor látom, hogy szavam nem maradt pusztában elhangzott szó, nem maradt csupán egy egyéni idealizmus egyszerű platonikus kijelentése. De örömmel és büszkeséggel telik el a szívem is, mert ilyennek képzeltem a magyar-örménység bölcsőjét, a városalapító Verzár püspök emlékszobrával díszítendő magyar-örmény metropoliszt.

Azonban egy elégikus hang csendült meg minap, ha nem csalódom éppen az emlékszobor ügyében tartott értekezleten, mely úgy tüntetné föl többek közt ezen emlékmű szerepét a jövőben, mint a mely hivatva volna akkor is, a mikor a hazai örménység, ha mint olyan megszűnt létezni: dokumentálni, hogy Szamosújvár valamikor örmény város volt és hogy valamikor ebben az ország-

részben örmények is laktak. Ezen nyilvános helyen és ünnepélyes alkalmából történt, tehát hivatalos kijelentés felett én nem szeretnék olyan könnyen napirendre térni; mert ha az fog lenni jövőben törekvésünk — már pedig annak kellene lennie — hogy a múltban létezett és így csak betöltetlen örmény püspökség újlag életre éledjen: akkor egy erős hazafias központja fog keletkezni a jövőben újra a most már talán lankadó armenizmusnak.

Egy hazafias főpapi méltóságunk mellett akkor bizonyára nem fog kelleni féltenuk a hazai örménységet attól, hogy egy elképzelhető idő múltán csak hírből fog létezni és hogy a püspökszobor csupán mint valami historiai kuriozum marad vissza az utókor számára egy elenyészett népfaj symbolikus síremléke gyanánt.

Hiszen ha lesz saját vérünkből való örmény püspökünk — adja Isten, hogy mielőbb legyen! — akkor egész közéletünk, az örménységet úgy politikai, mint társadalmi téren reprezentáló eme diszes egyházi méltóságunk körül fog csoportosulni.

A hol az örmény püspök megjelenik, ott meg fog jelenni a hazai örménység is az ő személyében; a hol az örmény püspök szavát fölemeli, ott már állása és tekintélyénél fogva meg kell szünnie előtte minden köztünk keletkezendő viszálynak és félreértésnek. — Az ő személyében egy oly tiszteletreméltó és az egész ország előtt becsült egyéniséget kell nyernünk, a ki atyai gondoskodásában érdekeinket úgy fölfelé, valamint lefelé is leghatóságabban megvédelmezheti. Ő lenne a lelkiekben legfőbb gyámolítónk, keserveinkben legnagyobb vigaszunk és jóllétünkben faji individualitásunk egyik legkimagaslóbb jelképe.

Egyszóval minden téren ő lenne legfőbb és leghazafiasabb vezérünk és legméltóbb példányképünk. Már pedig ha ily szép hivatás vár az örmény főpásztorra, akkor miért mondjon le e fenséges ideáljáról éppen maga a magyar-örménység?

Különben is végre annyi jóindulatot magunk iránt fel kell tételoznünk a koronás apostoli király és a lovasias magyar nemzet részéről, miszerint ezen magasztós

törekvésünkben támogatásukat tőlünk megvonni nem akarják.

Miért is ne lehetne nekünk, mint örmény katolikus magyaroknak magunkat évszázadok múlva is fentartanunk saját püspökünk hazafias vezérlete alatt, mint a hogy léteznek maiglan is és bizonyára a jövőben is igyekeznek létezni görög katolikus magyarok is, (Hajdu-Dorogh, Munkács, Ungvár stb.) kik szintén hazafias püspökeik atyai kormányzata alatt régi szokásaikat megőrizték. — Ápoljuk tehát az örmény szellemet! Örmény szellem és magyar hazafiság nagyon is összeférnek egymással, de erről kishitűleg előre lemondani s az örménységben — jelenleg vezéregyéniség hiányában — tagadhatlanul mutatkozó rezignációt és fatalizmust táplálni: nem tartom egyikünk kötelességének se.

Azonban egy igen üdvös eredménye lehetne mégis ama végpusztulásunkat kiméletlenül szemünk elé táró elégikus kijelentésnek, mert önérzetre kellene, hogy buzdítsa minden igaz örménynek a szívét.

A megsemmisülés veszedelmének gyászos harsonája az önmegadás álmadozásaiból kiragadva tette kellene hogy szólítson, miszerint hassunk oda, hogy az örménység, mint olyan, tehát ősi szokásaiban, erkölcsében és szertartásában fenmaradni óhajtó népfaj, maga előtt látva egykori vezérének dicsfényövezte szobrát: a *Maecenas*aink révén áldozatul összegyűjtendő s jelenleg is létező örmény püspöki alapra hivatkozhassek s az örmény papság egyik kimagasló egyéniségét Ő Felsege kegyéből és a magyar kormány jóvoltából társadalmi, politikai és vallási együvértartozásunk fényes bizonyágául, mi örmények már a közel jövőben Verzár püspök örökében tisztelhecsük.

E nemes czél megvalósítását, még ha jogunk se lenne hozzá, mint a hogy tényleg van, elismerésként is megérdemelné a hazai örménység a magyar országgyűléstől, melynek annyi jeles államférfiút adott a múltban és fog adni Isten kegyelméből még a jövőben is. Már csak azért is a hazafias magyar örménységre, mint minden e hazában élő hazafias népfajra, Magyarországnak szüksége van

és államférfiainknak annyival inkább se szabad e jogosultságunkat ignorálni, miután mi kifelé nem gravitálunk, tehát a mi erősítésünk annyi, mint a Magyarország erősítése az erdélyi részek most már oly borús láthatárán.

Tömörüljünk tehát és ápoljuk az örmény szellemet. Ne vonuljunk sehonnán vissza, a hol a mi faji megjelenésünk is nemcsak hogy jogosult, de egyúttal létezésünket dokumentáló magunk iránti kötelesség. Alkossuk meg mindenekelőtt a Verzár püspök emlékszobrát, és ha ott fog állani Szamosújvár főterén az ő mythikus ércalakja: ő legyen a mi újkori Mózesünk, ki elvezesse a hozzá méltó utódot az összes magyar örménység legforróbb vágyainak Igéretföldre: a már közel 180 év óta elárvult örmény püspöki székbe. Hiszen a vallásfelekezetek legújabbkori történetében egy példátlan anomália az, hogy a 20 ezer lélek számot megközelítő magyar-örménység örmény szertartású plebániái, tehát a törvénybe czikkelyezett örmény katolikus egyház latin szertartású püspök fenhatósága alatt álljon, mint a mely főpásztor — egyénisége előtt tisztelettel meghajlunk ugyan — de sem egyházi nyelvünket, sem lithurgiánkat nem ismeri, sem papjaink felszentelésére kompetenciával nem bír. — Verzár Auxentius halála után az ideiglenes állapot már közel két század óta tart, mely interregnum alatt a latin szertartású fenhatóság nagyon igyekszik elnyomni a kényszerhelyzetben sinylődő, de lélekemelően szép örmény szertartást.

S ez a fájó seb bénítja meg egész hitéletünket és akadályozza ősi rítusunk saját szűk korlátain belül való megszilárdulását és érvényesülését. A sajtó útján újabban napirendre került és érdeklődés tárgyát képező magyar-nyelvű gör. kath. püspökség létesítésének kérdésével kapcsolatban mi is újítsuk meg kérelmünket, hogy a kezdetben reánk erőszakolt már közel 180 éves provizorium, illetve a latin rítusnak az örmény rítus felett gyakorolt jogtalan felügyelete végre már egyszer beszüntetessék. A ki panasz nélkül türi a jármat, arról a közvélemény is csak azt hiheti, hogy igára termett.

Indítsunk tehát új mozgalmat e szinte két százados sérelmünk orvoslása végett. Annyival is inkább, mert a nemzedékről nemzedekre ősapáinktól mintegy szent ereklye, mintegy el nem pusztítható örökség gyanánt reánk hagyott oly megragadó és meghatóan szép ősi örmény szertartást a latin szertartással felcserélni semmi okunk sincsen, sőt ősi ritusunkat minden hazafias igaz örmény — nem is lehet az másként — lelki szükségletünk faji hagyományaként csakis fentartani kívánhatja.

Már pedig egy bármily csekély számú, de külön ritussal bíró népfaj szertartásának és egyházi életének legilletékesebb őre és védnöke csakis a saját főpásztora lehet.

Ne mondjunk tehát le erről a magasztos eszményről, de minden téren és minden erőnkben benn a családban és künn a társadalomban büszkén és nyíltan ápolva az örmény szellemet: tartsuk felszínen magunk között és így az ország közvéleménye előtt is e lelkesítő szép eszmét. Tegyük újra aktuálissá e kérdést, hadd szerezzenek információt róla maguknak az illetékes tényezők is, mert hazafiasabb és hozzánk méltóbb más mozgalmat alig indíthatnánk.

Különben is ezen törekvésünk oly jogosult és oly vallásos jellegű, hogy annak nyílt homlokkal és igaz magyar szívvel való kiküzdése minden örmény hazafi szívében csak is a legmagasztosabb érzések húrjait kellene rezgésbe hoznia. — Rezdüljenek hát meg sziveink valamennyi őszhangzó húrjai és hiven ápolva a hagyományos és pusztán örmény szellemet, e jelszóval adakozzunk a Verzár Auxentius püspök emléksobrára:

„Ora et labora, dabit Deus omnia bona!“

Merza Gyula.

Dr. Molnár Antal ünnepeltetése.

Fáklyás-zenével tisztelte meg Szamosújvár polgársága szept. 8-án szeretett országgyűlési képviselőjét. Estve míg a fáklyákat meggyújtották, a fuvózene-

kar játszott a piacon, azután a Rákoczi-induló hangjai mellett nemzeti színű lobogók alatt vonult az inposans menet dr. Molnár Antal lakása felé. Az útcza már tele volt, alig közeledhattünk. Erre megnyílt az egyik ablak, és elébe állott népszerű képviselőnk, kihez tisztelendő Esztegár Gergely a következő beszédet intézte:

Nagyságos képviselő ur! Igaz az, hogy a kit az ember szeret, annak személye iránt táplált és érzett hála-ját, vonzalmát, ragaszkodását, szívének igaz, őszinte érzetét, minden kínálkozó alkalommal kimutatni, kifejezni igyekszik.

Szamosújvár város polgársága, mindenkor megragadta az alkalmat, hogy szeretve tisztelt országgyűlési képviselőjét, valahányszor körünkbe jött, az őszinte tisztelet igaz nyilvánulásaival halmozza el.

Most is, midőn huzamosabb időn át szerencsések valánk magunk között tisztelhetni Nagyságodat: éreztük a kötelességet, hogy hálaival és köszönettel tartozuk. És e tartozás bár csekély lerovása akar lenni megjelenésünk ezen alkalommal.

Nekem jutott a szerencse, hogy Szamosújvár város polgárai érzelmeinek ez úttal tolmácsa legyek Nagyságod előtt. Érzem gyengeségemet; mert hisz a nagyot magasztalni csekély az én erőm. De másrészt azt is tudom, hogy az egyszerű szó is hatalmas, ha őszinte kifejezője a szív nemes érzelmeinek.

Szeretve tisztelt képviselőnk! Századunkat a haladás századának nevezik. Minél műveltebb valamely nemzet, annál inkább tudja és érzi, hogy a jelen emberi kor felelősséggel tartozik a jövőnek; hogy a nemzetek jövő sorsának, haladásának vagy süllyedésének, emelkedésének vagy hanyatlásának magvait a jelen ember-ivadék hinti el. Ezt megértik mindenütt! Ez az oka, hogy városok versenyeznek és megbecsülhetlen értékben rakják le áldozataikat a honnak oltárára, hogy azokkal állandó, közhasznú intézményeket teremtsenek.

Bevalljuk, — bár fájdalmasan, — hogy városunk évtizedeken át tétlenségben senyvedett. Azonban a múlt idők mulasztásait helyreépíteni még nem vala késő. Meg-

jött az idő, a mely meghozta a lelkesültséget a nagy dolgok iránt; e lelkesültség pár év alatt nagy intézményeket szült és alkotott.

Nagy része van Nagyságodnak abban, hogy mind ezen újabb intézmények megvalósultak... És ez adott okot, hogy mi ma ünnepelni jöttünk! A fáklyák fénye, a zene harsogása azt jelenti ma, hogy Szamosújvár nemesen gondolkozó polgárai megtisztelni akarják az érdemest. Mi nem a politikust, nem a szónokot, nem az író, nem a tudóst akarjuk ünnepelni; hálánk és tiszteletünk azt az embert illeti, ki a közelmúlt időben városunk fejlődése, haladása érdekében buzgó tevékenységgel munkálkodott; azt az embert illeti, ki egymaga legyőzte sokaknak aknamunkáit! Elismerjük, hogy ügyeink elintézésében a fenforgó körülmények nehéz szerepet juttattak Nagyságodnak; de, hála Istennek! mindazon nehézségeket és akadályokat sikerült elhárítani és Szamosújvár város polgárainak többoldalú jogos kívánalmait, óhajtsait célhoz juttatni.

Nagyságod az örökkévalóságnak élt; mert ama nehéz harcban való sikeres győzelem által, melyet — hogy rámutassak — épen a főgymnasium ügyében aratott: halhatatlan emléket vivott ki, mely élni fog az utódok lelkében is mindenkor. A világ sikert, nagyszerű eseményeket szokott csodálni és feledi azt, ki csöndben, lárma és zaj nélkül közremunkált nagyszerű következményekért. De mi tudjuk és elismerjük Nagyságod érdemeit és épen ezért emelünk Nagyságodnak szobrot. Szobrot emelünk, melyet nem ront le az idő, nem emészt meg a mulandóság, ... szobrot emelünk szivünkben! Ez fogja nekünk hirdetni mindenkor, hogy Nagyságod a miénk. Az étellel egykor számolni kell, de a ki életében nemesen tett, az az emberek emlékezetében örökre élni fog.

És a midőn most köszönetet mondunk városunk érdekében tett eddigi fáradozásaiért, legyen szabad Nagyságod részére lekérnünk Istentől az ő ajándékainak egyikét, a tartós hosszú és boldog életet. Most pedig tisztelt polgártársak! zendüljön fel ajkainkról az az imaszerű

őhajtás, hogy dr. Molnár Antalt, Szamosújvár szab. kir. város országgyűlési képviselőjét az Isten sokáig éltesse! "

A hosszas éljenzés elhangzása után dr. Molnár kezdett szólani; oly talpraesett, magvas beszédet mondott, hogy ritkította párját; az élénk, harsány éljenzés többször megszakította e gyönyörű beszédet.

A fáklyásmenet zeneszó mellett távozott el derék képviselőnk lakása elől: a nagy néptömeg eloszlott; mi pedig összegyűltünk a vigadó nagytermében — társas vacsorára, honnan Szongott Kristóf elnöklete alatt Nagy Lajos, Geasa Titus és Kirchner Izsák tagokból álló bizottság ment ünnepelt képviselőnkhez, hogy meghívja őt vacsorára. A terem ajtajában harsány „éljen“ fogadta. Százhuszan ültünk asztalhoz, melyen torták, bor és pezsgő diszelegtek. Nem sokára kezdetét vette a pohárköszöntők sora; e terem annyi és oly sikerült felköszöntőket talán egy ízben sem hallott, mint jelen alkalommal. A szép női közönség, kik közül sokan a teremben is voltak, a zsufolt karzatról hallgatta végig az élvezetes, eszmegazdag, csinos felköszöntőket. Különösen ki kell emelnem azon remek pohárköszöntőket, melyeket képviselőnk: dr. Molnár Antal mondott; úgy beszélt, akár Demostenes; sokszor állott fel és sokat mondott. Kevés embert áldott meg a Teremtő oly szép, ékesszóló tehetséggel, mint dr. Molnárt, kiért lapunk szerkesztője a következő poharat üritette:

Triumphust tartott a győztes római hadvezér. Előtte vitték a meghódított tartományból hozott foglyokat, fegyvereket, a zsákmány egy részét; azután jött a nap hőse, kinek halántékait koszorú körítette. Így vonult be a diadalmenet a fővárosba: Rómába. Nehány hónappal ezelőtt a mi orsz. képviselőnk is csatába indult; magával vitte legjobb fegyvereit: az igazságot, méltányosságot, okosságot, eszélyességet, bölcseséget, rábeszélő tehetséget, a meggyőződést, türelmes kitartást, szorgalmas munkát... A város adta az Ukáczius-ágyúkat, mi: tisztelői, barátai kezébe adtuk feltétlen bizalmunk paizsát. Elment és több kisebb csetepaté, csatározás után végre döntő csatába bocsátkozott. És habár útközben ezer akadálylyal

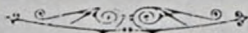
és még több ellenséggel találkozott, egymásután két nagy ütközetet nyert meg: huszárság és főgymnasium. Es íme habár győztesen tért vissza, nem tartott diadalmenetet, hanem nagy szerényen falura huzódott — nyaralni... A mi tehát eddig csak biztató remény volt, az most kézzel fogható valóság: a laktanya már-már befejezéséhez közeledik, a gymnasium ötödik osztálya megnyitott. Abba néhány nap mulva beköltöznek a délczeg huszárok, ennek badjait már elfoglalták a tanulók; nemsokára huszárló patkója fogja rétünket taposni, a főgymnasium tanulói már átlépték az ötödik osztály küszöbét. És ezek mind a nemes fegyverekkel vivott győzedelmes hadjárat jótékony eredményei, édes gyümölcsei. Évekkel ezelőtt elvitték innen a megyei székhelyt, megfosztattunk törvényszékünkötől: mindkét veszteségünket pótolja két legújabb fontos intézményünk. Az első a vagyonosodást mozdítja elő, az anyagi jólét előmozdításához járul, második a szellemi tőkét gyarapítja. A vagyonos és művelt város pedig nemcsak nem pusztulhat el, de sőt folyton folyvást előhalad. Városunk előhaladásának lett egyik legnagyobb tényezője szeretett képviselőnk, midőn két nagy csatát nyert meg számunkra. És éppen azért gyültünk mi ma itt össze, hogy ünnepélyesen megköszönjük éretünk mindnyájunkért, az egész városért tett megbecsülhetlen fáradozásait; összegyültünk, hogy megkoszorúzzuk érdemes homlokát a hála, elismerés, tisztelet, szeretet soha el nem hervadó leveleiből font koszorúval. És most, midőn arra kérem: fogadja el tőlünk e szerény koszorút, egyúttal kérem a Gondviselést is, hogy dr. Molnár Antal városunk kedvelt országgyűlési képviselőjét, az országgyűlés érdemes jegyzőjét, a hazai örménység egyik diszét, városunk büszkeségét, városunk javára, kedves övéinek boldogítására, mindnyájunk örömére sokáig éltesse!

Ászlán János vendéglős vacsorájával mindenki meg volt elégedve; minden fogás izletes, a poharas pánkó és malaczpecsenye kitűnő volt. — Régi ideje annak, hogy nem éldeltünk ilyen sikerült bankettet. Vidám, jó kedv uralkodott. Éjfél után egyik szónok e szavakkal kezdette

el pohárköszöntőjét: „Isten áld meg a magyart“ — mire önkénytelenül felállott az egész társaság és erős karban zenekíséret mellett elénekelt a „Hymnus“-ból két versszakot és a „Szózat“-ból szintén két versszakot. Azután Dánielovics Sándor pénzügyőri biztos részeltette a társaságot ritka műélvezetben: hegedűn játszott néhány darabot — kitűnően. Végre felkeltünk és tömegesen kísértük haza kedves képviselőnket; a kapuban még egy erős „éljen“, azután elosztunk.

Erről a ritka szép ünnepélyről több hazai lap emlékezett meg; a „Fővárosi Lapok“ ezeket mondja: „Szamosújvár város közönsége népszerű képviselőjét: dr. Molnár Antalt abból az alkalomból, hogy ott a gymnasium ötödik osztálya megnyílt,¹⁾ igen szépen megtisztelte. Szept. 8-án estve fáklyás-zene volt tiszteletére, melyen lelkes szavakban kifejezést adtak annak a hálának és ragaszkodásnak, mely a város közönségét képviselőjéhez fűzi.²⁾ Ezután a városi vigadó nagy termében fényes estélyt tartottak,³⁾ melyben a város polgársága — úgyszólván teljes számban — részt vett tekintet nélkül a politikai és felekezeti árnyalatokra.⁴⁾ Molnár Antal emelkedett szavakban emlékezett meg a város diszpolgáráról, gróf Csáky Albinról, kinek voltaképen köszönheti létesítését a felállítandó főgymnasium.“ Dr. Molnár távirat útján üdvözölte a volt közoktatásügyi minisztert, kitől Szepesváraljáról a következő szép távirati választ kapta: „Szíves emlékezéseket köszönettel vettem és örömmel teljes szívből osztom. Csáky Álbín.“

Sz. K.

¹⁾ Ezt az ő közbenjárásának köszönhetjük. Szerk.

²⁾ Molnár Antal annál is inkább megérdemli a kitüntetést, mert kerülete érdekeit mindig úgy képviselte, hogy ezzel egyúttal a községnek is szolgálatot tett. (»Magyar Hirlap.« 253 sz.)

³⁾ Az egész ünnepély újabb bizonyága annak, hogy mily erős kötelékek fűzik Molnár Antalt az ő régi választókerületéhez. (»Egyetértés« 252 sz.)

⁴⁾ A felköszöntők hosszú során többször kifejezést nyert az a meggyőződés, hogy a város újabb fellendülésében a siker orozslánrésze a város buzgó képviselőjét illeti. (»Nemzet« 251 sz.)

Különös véletlen.

— Elbeszélés. —

Az „Armenia“ számára írta: **Kritsa Klára.**

III.

— Befejező közlemény. —

„Kedves Barátom!

Ma a cseléd kézbesítette levelét, melyet ön személyesen adott át neki. E levélben ön ismétli azokat, a miket tegnapelőtt élőszóval mondott el nekem.

Okos gondolat volt öntől, hogy levélbeli választ kér tőlem; mert őszintén megvallva oly elfogult leszek önnek közelében, hogy élőszóval nem tudom elmondani, a mit akarok.

Hallja tehát válaszomat.

Elbeszéltem anyámnak mindent, mi közöttünk legutóbbi találkozásunk alkalmával történt... Az az dehogy beszéltem el azt, hogy ön megcsó... Ezt már el nem beszéltem volna a világ kineseért.

— Anyám a nagynénivel legott tanácsot ült. A tanácskozásban magam is részt vettem. Az alábbi megmásíthatlan eredménye lett a tanácskozásnak:

Utazzék ön Gyergyó-Szent-Miklósra, látogassa meg M...a Mariskát s ha megismerve őt, akkor is Gy...i Ilonát akarja nőül venni, úgy házassági ajánlata nem leend visszautasítva...

Midőn e sorokat olvassa, akkor mi már útban leszünk egy másik rokonunk látogatására. Onnét aztán haza-utazunk.

Isten önnel!

Gy....i Ilona.“

Ily tartalmú levelet kapott K....a Izor Mariskától.

A levél tartalma bosszússá tette, mert most már sehogy se volt kedve Gyergyó-Szent-Miklósra utazni leánynézőbe.

Kedvetlenül csomagolta össze holmiját s a vendég-lősnél kiegyenlítve számláját, este a hat órakor induló vonatra ült és folytatta megszakitott útját.

Nem tudhatom édes olvasóm, hogyha ön csak hírből ismeri ezt az Isten hátamegett levő községet: Gyergyó-

Szent-Miklóst, milyen véleménynyel lehet ennek lakossága felől. Én azonban merem állítani, hogy itt igen derék nép lakik. Az úri osztályt oly egyének képezik, kik valódi műveltséggel bírnak.

Most tehát édes olvasóm! keressük fel e havasoktól koszorúzott szép kis helységet s a tágas piacztérre érve, lépünk be egyik csinos emeletes ház kapuján és a földszintes szobák egyikében találkozunk M....a Antallal, kedves Mariskánk atyjával.

Levélírásba van mélyedve, de az ajtón hallatszókopogás felriasztá.

— Szabad! mondá füle mellé helyezve a tollat.

Talán kitalálta édes olvasóm, hogy a belépő senki más nem volt, mint K....a Izor. Köszöntvén a háziurat, bemutatta magát.

Ez neje által már értesült arról, hogy K....a Izor közelebről bizonyára látogatást tesz, mindazonáltal meglepetést szinelve kérdé:

— Nem a K....a Lukács fia-e ön?

— Igen, volt a felelet.

— Mindjárt gondoltam! Hisz leszakasztott olyan, mint atyja, az én legkedvesebb ifjúkori barátom, ki oly korán elhunyt.

— Erre utazva — mondá K....a Izor — nem mulaszthattam el, hogy boldogult atyám egykori barátját meg ne látogassam.

— Nos tehát foglaljon helyet édes uram öcsém!... Vagy inkább menjünk az emeletre, hogy mutassam be családomnak.

Ez utóbbi szavakkal nagyot könnyített M...a Antal vendége helyzetén, a mennyiben az épen szerette volna mondani, hogy leányát is meg akarná látni. Így legalább áteshetik e látogatáson a nélkül, hogy neki kellett volna erről említést tenni.

A szives háziúr karonfogva vendégét felvezette az emeleten levő szalonba, útközben meghagyva a künn ácsorgó cselédnek, hogy mondja meg nejének és leányának, hogy vendég érkezett.

A szalonba érve, helyet foglaltak.

Kis vártatva belépett a ház úrnője leányával.

K....a Izor a mint megpillantá a belépő nőt, nagy bámulatában hirtelen felállni sem tudott, annyira meglepte őt, hogy a Gy...i Ilonának vélt szeretett leányban, M...a Mariskára ismert.

Darabig azt hitte, hogy álmodik, vagy örület szállotta meg agyát.

Nézte merőn a közelében álló gyönyörű teremtest, de szó nem jött ajkaira.

K....a Izor megboldogult régi barátom fia, nőm és leányom Mariska. mutatá be őket egymásnak a házi úr.

K....a Izor felállott s gépiesen hajtá meg magát.

— Hagyjuk el már a komediát — mondá vidáman a házi nő, kezét nyujtva vendégüknek — mi már ismerjük egymást. Foglaljon helyet uram! — folytatá, — mi közben mindnyájan leültek.

— Ugy-e nem neheztel uram öcsém a meglepetésért, melyet számára készítettünk? — kérde a háziúr mosolyogva. — Az eszme leányom agyában szülemlett.

— De mi okból titkolták el előttem kilétüket? szolt most K....a Izor végre felocsudva bámulatából.

Mariska pirulva így válaszolt:

— Meg akartam győződni arról, hogy vajjon hozomány nélkül...

— Akad-e férfi, a ki nőül venni hajlandó volna, egészíté ki atyja.

— A míg kedves leányukat csekély nyugdíjból élő özvegy hivatalnokné gyermekének hittem, be mertem előtte vallani, hogy szeretem s hogy boldog lennék, ha kezével és szívével megajándékozna. Most azonban bátorságom nincs megkérni a gazdag leány kezét, mert azt hihetnék, hogy a hozomány lebeg szemeim előtt. Így szolt K....a Izor komor hangon.

— Ha leányom hajlandó önnek nyujtani kezét, én azt nem fogom ellenezni — mondá M....a Antal — sőt örömmel adom beleegyezésemet, mert önben boldogult kedves barátom megtestesült képmását látom! A mi a hozományt illeti, ha ez terhére van, akkor inkább mondjon le róla, tette hozzá tréfásan.

— Hát te mit szólna a dologhoz édes feleségem? fordult most nejéhez.

— Azon tudatban, hogy leányunk boldog leendő, szívesen adom áldásomat e frigyhez — mondá a nő. — Csak az bánt, hogy egyetlen gyermekünköt meg kellend válnunk.

— Nem a távolságban, hanem a feledésben van az elválás, szólt K....a Izor.

— Ugy van! — mondá M....a Antal — de még is szeretném, ha leányunk közelünkben maradhatna és ön költöznék ide. Különböznék erről még beszélgethetünk. De halljuk a Mariska akaratát. Nos leányom hajlandó vagy-e e derék férfiúhoz fűzni sorsodat az egész életre.

Mariska lángoló arcát atyja keblére rejté.

— Köszönöm jószágukat! — szólt a boldog vőlegényjelölt meghatottan. — Áldja meg az Isten önöket azért, hogy e drága kincset hajlandók nekem ajándékozni. Meg is fogom becsülni értéke szerint! Nos Mariska — fordult a leányhoz — mondja ki bátran kedves szülői előtt, hogy szeret s hogy kész drága kezével boldogítani.

Mariska túlboldogan, szó nélkül nyujtá kezét a férfinak, ki azt forrón megcsókolá.

A szülők szerető szívét az öröm és bánat vegyüléke árasztá el, mely könnyeket csalt szemekbe.

*

Egy szép tavaszi napon a Budapest felé robogó vonat egyik fülkájében boldog fiatal pár ült, kezét kézben tartva s elmerülve egymás nézésében.

— Emlékszel-e Izor! — töré meg a csendet a szép ifjú nő — milyen bosszús voltál akkor, midőn az üresnek vélt kupéban engem s még két leányt találtál?

— Áldom azt a különös véletlent, a mely akkor összehozott veled, aranyos kis feleségem! mondá a férj, megcsókolva neje piros ajkait.

— Hisz e véletlen találkozás nélkül is megismertük volna egymást, mivel te érettem indultál útnak.

— De ha tudva kilétedet kérem meg kezedet, úgy biztos, hogy kosarat adtál volna nekem, mert te abban

a rögeszmében voltál, hogy téged csak a hozományért szeretnek.

— Már hogy te jó Izorom nem azért szeretsz, azt hiszem, de hogy előtted mások azért kérték meg kezemet, ennek az ellenkezőjéről engem senki se győz meg.

— Áldott legyen ebbeli hited! Így legalább kikoszaroztad őket s engem tettél boldoggá! Szeretett Ilonám! drága Mariskám!

— Ezen hitem nélkül sem nyujtottam volna kezemet egyiknek sem, mert egyiket sem szerettem.

— Csak engem, egyedül csak engem szeretsz! drágám! édesem!

S a férj elragadtatva csókolá meg neje puha kis kezét.

Igy folytatja nászútját ez irigylendő boldog pár, hogy Olaszhon mosolygó szép ege alatt töltsse majd a mézes hetek egy részét...

A magyar-örmény nemes családok czímerlevelei.

Közléteszi: dr. Temesváry János.

XI.

Issekutz család.

E magyar-örmény családot két ízben érte azon nagy megtiszteltetés, hogy a fejedelmi kegy egy-egy ágát a hazai nemesek diszes sorába iktatta. Issekutz Mihály, erzsébetvárosi örmény kereskedő volt az első, kit a nagy kiterjedésű Issekutz családból Mária Terézia királynő Bécsben 1758. december 12-én kelt czímerlevelével, nejével Márton Dorottyával, Ágoston erzsébetvárosi főbíró, János Márk szent Antal rendű szerzetes¹⁾, Zakar, Márton, Miklós és Szilveszter fiaival s valamennyi mindkét nemű törvényes utódaival együtt a hazai kereskedelem felvirá-

¹⁾ mechitharista volt; ezeket az örmény szerzeteseket ekkor — szent Antal abbás nevével — Annonianus-oknak nevezték.

goztatása körül szerzett érdemeinek és a már huzamosabb idő óta folyó háború költségeinek fedezésére több ízben felajánlott pénzadományának megjutalmazására nemesi rangra emelt. 1760. június 24-én pedig ugyanazon dicső királynő Laxenburgban kelt czímerlevelével ugyancsak az előbb említett érdemeknél fogva Issekutz Antal és Gergely szintén erzsébetvárosi kereskedőknek, Issekutz Mihály unokaöcseinek adományozott nemességet. Issekutz Antal és Gergelyen kívül ez alkalommal Mária Terézia nemesi rangra emelte Issekutz Antalnak nejét Gáspár Annát és Katalin leányát, nem különben mindkét fivér valamennyi törvényes utódait is. Az Issekutz család nemesi rangra való emeltetésénél egyébiránt a királynő a megnemesítettek egyéni érdemein kívül kegyes figyelmére méltatta azon körülményt is, hogy mind Issekutz Mihály, mind Issekutz Antal és Gergely azon Issekutz nevű örmény egyenes leszármazottjai, ki néhány társával a hazai örménység Erdélybe és első sorban Erzsébetvárosba való letelepülésének legfőbb előmozdítója volt.

Az Issekutz Mihály és hozzátartozói részére Bécsben 1758. december 12-én kiállított czímerlevél így hangzik:

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis: quod cum Nos ad retinendum decus et propagandam Imperii gloriam pertinere arbitraremur, ingeneratam Nobis Liberalitatem ita semper in subditorum commodis exercere, ut fructus ex ea ubertim effundi non cessantes et dulces fuisse, et diuturnos sera quoque posterorum sentiret aetas, agnosceretque e coniuncta regnandi et amandi suavitate nasci non posse, nisi quod fovendis ornandisque subditis intentum sit: Ideo cum ad nonnullorum Fidelium Nostrorum demissam commendationem Nostrae propterea factam Meiestati, tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus Servitiis Michaelis Issekutz Oppidi Nostri in Transylvania Elisabetopolitani Civis et Inhabitoris, quae idem Nobis Augustaeque Domui Nostrae pro temporum et occasionum varietate; signanter in superioris, Quod Anno Millesimo Septingen-

tesimo Quadragesimo Sexto gerebamus, et in moderni etiam, quod in tertium sustinemus Annum Belli necessitates Aeris parati gratuito facta oblatione suam testando devotionem ac praeterea Negotiationem cum notabili vegetalium nostrorum emolumento exercendo exhibuisse et impendisse, id vero etiam quod eorum esse propages perhiberetur, qui cum nonnullis aliis coniuncto zelo Armenam Communitatem, actu in praefato Oppido subsistentem constituentes in Transylvaniam primum deduxissent iisdemque, ut positis in eodem oppido sedibus, in Augustae Domus Nostrae tutelam venirent, Authores fuissent, in Benignam sumentes reflexionem, Eundem Michaelem Issekutz Coniugemque eius Dorotheam Márton et filios Augustinum praelibati Oppidi Nostri Elisabethopolitani in praesens Judicem primarium a qualitatibus ad promovendum servitium nostrum et munia in medio dicti Oppidi obeunda necessariis, ut quarum intuitu, in hanc quoque Archiducalem Urbem Nostram pro Communitatis suae negotiis apud Aulica Dicasteria Nostra procurandis Anno Currente, qua Plenipotentiaris mitti et expediri meruisset commendatum, coniugemque eius Mariam Lászlófy et filios Emanuelem, Antonium, Josephum, Joannem et Franciscum filiasque Dorotheam, Mariam, Catharinam, Annam et Veronicam, Item Joannem alias Marcum Praesbyterum Ordinis Sancti Antonii Abbatis, nec non Zachariam eiusque coniugem Mánuság Lázár filiasque Dorotheam et Catharinam, similiter Martinum et Coniugem eius Mariam Gergely filiosque Emanuelem, Gregorium, Joannem et Antonium, ac filiam Dorotheam, Nicolaum denique et Sylvestrum iam natos et in posterum Divina Benedictione e legitimo thoro nascituros eorumque Haeredes et posteros utriusque sexus universos de supremae potestatis Nostrae Regiae et Principalis plenitudine gratiaque speciali e statu et conditione Ignobili clementer eximendo, in coetum et numerum verorum ac indubitatorum antelati Principatus Nostri Transylvaniae, partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium

duximus annumerandos, cooptandos et adscribendos annuentes et ex certa scientia Nostra animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus omnibus iis gratiis, honoribus, Privilegiis, praerogativis, immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati dicti Principatus Transylvaniae, partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles Natura, Jure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, uti, frui, et gaudere possint, ac valeant, Haeredesque et Posteriores eorum utriusque sexus universi valeant, atque possint. In cuius quidem Nostrae erga eundem Michaellem Issekutz praefatosque ipsius declaratae Benignitatis Signum veraeque et perfectae Nobilitatis Testimonium haec Arma seu Nobilitatis Insignia: Scutum videlicet Militare erectum saphirini coloris, in quo Leo erectus Aureus rictu hiante Lingua sanguinea exerta, Cauda pone tergum proiecta, pedum anteriorum dextris falcibus evaginatam enses stringens, sinistris vero anteriori minori aurea circumferentia decorata, sed Cocco tincto scuto inscripta stella sexangula argentea a superiori innixus cernitur; Scuto superincumbit Galea tornearia clathrata, seu aperta, Regio Diademate auro gemisque conspicuo tecta, situ pro more ad dextram obliquo Nobilibus propria inter duo bubali cornua, quorum dextrum ad medium superne auro, inferne vero caeruleo, sinistrum autem superne cocco, inferne argento tincta visuntur, enses scutarium a Capulo pariter surgentem pro apice habens, laciniis seu phaleris hinc aureis et caeruleis, illinc vero rubeis et argenteis a Cono Galeae in latera scuti venuste defluentibus, ac utrasque oras sive margines ipsius Scuti pulcherrime ambientibus et exornantibus, prout haec omnia in Capite seu principio praesentium Litterarum Nostrarum docta manu et arte pictoris genuinisque suis coloribus adum-

Issekutz Mihály címere.

brata et expressa lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur, Eidem Mich a e l i I s s e k u t z praefatisque eius gratiose danda duximus et conferenda decernentes et ex certa scientia Nostra animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem arma seu Nobilitatis Insignia more aliorum verorum et indubitatorum memorati Principatus Nostri Transylvaniae, partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Haereditariarum Nobilium sub iisdem Juribus, Privilegiis, Praerogativis, Immunitatibusque, quibus caeteri veri et indubitati praefati Principatus Nostri Transylvaniae partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles Natura, Jure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, ubique in proeliis, certaminibus, pugnis, Hastiludiis, torneamentis, duellis, monomachiis, ac aliis quibusvis exercitiis militaribus et Nobilitaribus, nec non Sigillis, velis, Cortinis, Auleis, Annulis, Vexillis, Clypeis, tentoriis, Domibus et Sepulchris generaliter vero in quarumlibet rerum et expeditionum generibus, sub merae. verae, sincerae et indubitatae Nobilitatis Titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque Status, Conditionis, honoris, dignitatis et praec eminentiae hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus mandamusque ferre, et gestare, ac iis in aevum uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque et Posteriores eorundem utriusque sexus universi valeant atque possint. Imo Nobilitamus, damus et conferimus harum Nostrarum Maioris et Authentici Sigilli Nostri impendentis munimine roboratarum vigore et testimonio Litterarum mediante. Datum in Civitate Nostra Vienna Austriae, Die duodecima Mensis Decembris, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Quinquagesimo Octavo, Regnorum vero Nostrorum decimo nono.

Maria Theresia m. pr.

Gabriel Comes de Bethlen m. pr.
Adalbertus Somlyai m. pr. ¹⁾

¹⁾ Aradvármegye 1816. évi jegyzőkönyvének 817. száma alatt őrzött másolatából.

Az Issekutz Mihály és utódai részére 1758-ban adományozott nemesi czímer tehát a következő: a pajzs kék mezejében ágaskodó arany oroslán jobb lábának karmaival kivont egyenes kardot, a ballal pedig hatágu ezüst csillaggal diszített vörös pajzsot tart. Sisakdísz két bivalyszarv között, melyek jobbika arany-kék, a bal pedig vörös-ezüst, arany koronán nyugvó s hegyével fölfelé álló kivont egyenes kard. Foszladékok: jobbról kék-arany, balról vörös-ezüst.¹⁾

Az Issekutz Antal és Gergely, nem különben családtagjaik részére Mária Terézia által 1760. június 24-én adományozott czímerlevél szövege pedig a következő:

Nos Maria Theresia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod cum ingenita Nobis Liberalitas in Subditorum exerceri commodis ita consuevisset, ut quod fovendis ornandisque illis impenderet opus sua apud etiam posteros perennaret stabilitate, ideo cum ad nonnullorum fidelium nostrorum demissam commendationem Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero attentis, et consideratis fidelitate, et fidelibus servitiis Antonii et Gregorii Issekutz oppidi nostri in Transylvania Elisabethopolitani Civium, et Quaestorum, quae iidem Nobis, Augustaeque Domui Nostrae cum alias pro temporum et occasionum varietate tum vero negotiationi cum emolumento vectigalium Nostrorum insistendo, et signanter quidem in moderni Belli circumstantiis ad Aerarii nostri rationem certam pecuniae summam offerendo, et praestando exhibuisse, et impendisse, id vero etiam, quod eorum esse Propages perhiberentur, qui cum nonnullis aliis coniuncto zelo Homines Armenam Communitatem in praefato Oppido subsistentem constituentes in Transylvaniam primum deduxissent, iidemque, ut positus in eodem Oppido sedi-

¹⁾ Nagy Iván, ki már a czímeradományozás évszámában is téved (1759), i. m. V. köt. 256. l. a sisakdísz képező két bivalyszarvat, miként azt már a Gáspár család czímerének leírásánál is tette, elefántormányoknak nézi; Siebmacher J. i. m. IV. köt. 261. l. pedig a czímerpajzsban előforduló hatágu ezüst csillag helyett a r a n y csillagról regél.

bus in Augustae Domus Nostrae Tutelam venirent, auctores fuissent, in Benignam sumentes reflexionem, eodem Antonium et Gregorium Issekutz, uti iam antea Patrum quoque ipsorum Michaellem Issekutz pari munificentia complexae fuisset, eiusdemque Antonii Coniugem, Annam Gáspár, et filiam Catharinam iam natam, et in posterum divina Benedictione e legitimo thoro nascituros eorum Liberos, horumque Haeredes, et Posteriores utriusque sexus universos de supremae Potestatis Nostrae Regiae et Principalis plenitudine, Gratiaque speciali e statu et conditione ignobili clementer eximendo in coetum et numerum, ac indubitatorum antelati Principatus Nostri Transylvaniae eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Haereditiarum Nobilium duximus annumerandos, cooptandos et adscribendos, annuentes, et ex certa scientia Nostra, animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo deinceps futuris et perpetuis semper temporibus omnibus iis Gratiis, Honoribus, Privilegiis, Praerogativis et Immunitatibus, quibus caeteri veri et indubitati dicti Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditiarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, uti, frui ac gaudere

possint, ac valeant. In cuius quidem nostrae erga eosdem Antonium et Gregorium Issekutz praefatosque eorum declaratae Benignitatis Signum, veraeque et perfectae Nobilitatis testimonium haec Arma, seu Nobilitatis Insignia: Scutum videlicet militare erectum palarter bipartitum priore sui parte argenteum, explicata dimidia rubri coloris Aquila decoratum: in posteriore caerulei coloris area super solo viridi graditur agnus candidus lucentibus in regione cephalica tribus stellis sexangulis aureis ordine . . . locatis; Ipsi

*Issekutz Gergely és Antal
czímere.*

scuto superincumbit Galea tornearia clathrata, seu aperta, coronataque situ pro more ad dextram obliquo Nobilibus propria, Brachio humano rubra vestito manica manu prehensa districta Framea ictum minitante fastigiata. Laciniiis seu lemniscis dextrorsum rubris et candidis, sinistrorsum vero caeruleis et aequae candidis seu argenteis a cono galeae in utrumque Scuti latus venuste semet explicantibus, prout haec omnia in capite seu principio praesentium Literarum Nostrarum docta manu et arte pictoris genuinisque suis coloribus adumbrata et expressa lucidius ob oculos intuentium posita cernuntur eisdem Antonio et Gregorio Issekutz praefatisque eorum Gratiose danda duximus, et concedenda decernentes, et ex certa scientia Nostra animoque deliberato concedentes, ut ipsi a modo in posterum futuris et perpetuis semper temporibus eadem Arma, seu Nobilitatis Insignia more aliorum et indubitatorum memorati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobilium sub iisdem Juribus, Privilegiis, Praerogativis et Immunitatibus, quibus caeteri veri et indubitati praelibati Principatus Nostri Transylvaniae, Partiumque eidem incorporatarum, nec non Regni Nostri Hungariae, aliorumque Regnorum, Ditionum ac Provinciarum Nostrarum Haereditariarum Nobiles natura, iure et ab antiquo utuntur, fruuntur et gaudent, ubique in Proeliis, Certaminibus, Pugnis, Hastiludiis, Torneamentis, Duellis, Monomachiis, ac aliis quibusvis exercitiis Militaribus et Nobilitaribus, nec non Sigillis, Velis, Cortinis, Aulacis, Annulis, Vexillis, Clypeis, Tentoriis, Domibus et Sepulchris, generaliter vero in quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub merae, verae, sincerae et indubitatae Nobilitatis titulo, quo eos ab omnibus cuiuscunque Status, Conditionis, Honoris, Dignitatis et Praeeminentiae Hominibus insignitos et ornatos dici, nominari, haberi et reputari volumus mandamusque ferre ac gestare, ac iis in aevum uti, frui et gaudere possint ac valeant, Haeredesque et Posteriores eorum utriusque sexus universi valeant atque possint. Imo no-

bilitamus, damus et conferimus harum Nostrarum Maioris et Authentici Sigilli Nostri impendentis munimine roboratarum vigore et testimonio Literarum mediante. Datum in Castro Nostro Laxenburg, Die Vigesima Quarta Mensis Junii, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Sexagesimo, Regnorum vero Nostrarum Vigesimo.

Maria Theresia m. pr. Gabriel Comes de Bethlen m. pr.
Franciscus Bándi m. pr.¹⁾

Issekutz Antal és Gergely, továbbá utódjaik címere e szerint a következő: a hasított pajzs jobb ezüst mezéjében vörös sasnak kiterjesztett szárnyú és kinyújtott körmű jobb fele látszik, míg a bal felőli kék mezőben három (2, 1) hatágu arany csillag alatt zöld halmon ezült bárány jobbra lépdel. Sisakdisz leveles aranykoronán könyöklő vörös mezbe öltözött jobb kar keztyűs markában kivont görbe kardot villogtat. Foszladékok: jobbról vörös-ezüst, balról kék-ezüst.²⁾

A magyar méhészek Szamosújvártt.

I.

Szamosújvár, a szép és termékeny Szamosvölgynek e kies városa, a hazai örménység metropolisza, mely különösen fegyházáról s a város polgárainak ernyedetlen szorgalmáról s tántorithatlan hazafiságáról ismeretes országszerte, augusztus 18-án, 19-én és 20-án lélekemelő s örökké emlékezetes ünnepélyeknek volt színhelye. Ezen ünnepélyeknek különös fontosságot kölcsönöz azon körülmény, miszerint azokon nem valami országra, világ-

¹⁾ Az országos levéltárban őrzött eredeti fogalmazványból.

²⁾ Míg Nagy Iván, i. m. V. köt. 256. l. e címer leírását helyesen adja, addig Siebmacher J. i. m. IV. köt. 261. l. téved, a mennyiben a sisakdiszt képező vörös mezbe öltözött és kivont kardot villogtató kart »két nyitott fekete szárny« közé helyezi, a miknek a címerlevélben semmi nyoma.

ra szóló nevezetes történeti esemény évforduló jubileuma ünnepeltetett; idegrázó és vért pezsdítő politikai tüntetések sem voltak azok; hanem a gazdasági és ipari munka szerény napszamosai gyültek össze, munkával és hazafias munkásokhoz illő lelkesedéssel ünnepelni a munka diadalát. De félreértés kikerülése czéljából mindjárt ki kell jelentenünk azt, hogy nem a nagybirtokosok és gyárosok gyültek itt össze, hogy valami honmentő újabb gazdasági rendszert ünnepélyesen proklamaljanak, vagy hogy újabb találmányú s a gazdasági eljárást átalakító nagyszabású gépekkel versenyre keljenek; hanem csak egy szerény, eddigelé kevés figyelemre méltatott, újabb időben azonban örvendetes fejlődésnek indult gazdasági mellékfoglalkozásnak: a méhészetnek szerény napszamosai jöttek össze a végből, hogy megünnepeljék az okszerű magyar méhészek egy új templomának: a szamosújvári méhészkör pavillonjának felavatását, hogy tanúi és részesei legyenek annak az eredménynek, melyet a szamosújvári méhészkör tagjai a körnek alig 4 éves fennállása óta kitartó munkával elértek, s melyet az ez alkalommal rendezett méhészeti kiállításon bemutattak; s végre hogy újabb lelkesedést és üdvös tanulságokat merítsenek azon értekezésekből és felolvasásokból, melyek a szamosújvári méhészkör anyaegyletének „az erdélyi rész méhészegylet”-nek ez alkalommal Szamosújvárt tartott vándorgyűlésén hallhatók voltak. Az ünnepélyek változatosságát és fényét emelte azon körülmény, hogy aug. 18-án a legelső magyar ember, Ő Felsége a király születés-napja évfordulójának, úgy szintén aug. 20-án sz. István, a legelső magyar király emlékének egyházi és társadalmi kettős ünnepe a méhészek ünnepének mintegy kiegészítését képezte s abba a vallásos és hazafias lelkesedés, az Isten és a trón, a haza és az alkotmány iránt való szeretet és hűség érzelmeinek aranyzálaít szötte.

A rendező bizottság már jó előre gondoskodott úgy a programm tapintatos összeállításáról, mint az érkező vendégek ünnepélyes fogadtatásáról és elszállásolásáról, s a rendező bizottság lelkiismeretes buzgóságának köszön-

hető, hogy a programm pontról pontra rendesen betartott, s a kiállítás a kitűzött órában teljesen készen megnyitható volt.

Aug. 18-án reggel 8^{1/2} órakor robogott be a szamosvölgyi vonat a Kolozsvár és Budapest felől érkező vendégekkel a szamosújvári pályaudvarba, hol a nemzeti zászlók alatt kivonult s ezekre menő városi közönség harsány éljenzéssel és az „önképző fuvó-zenekar“ a Rákoczy-induló hangjaival fogadta a kiszálló vendégeket, kiket Esztegar László ügyvéd és nagybizottsági elnök tapraesett és lelkes beszéddel üdvözölt. A minden várakozást felülmuló lelkes és fényes fogadtatást a vendégek részéről Turcsányi Gyula, az erdélyrészi méhészegylet alelnöke nem kevésbbé lelkes beszédben köszönte meg; mire a menet megindult s a Rákoczy-induló hangjai mellett megtörtént a programmszerű bevonulás a gazdagon fellobogozott városba, a főtéren levő „tanácsház“ elé, hol a polgármester távollétében Gopcsa Joachim városi tanácsos és polgármesterhelyettes fogadta az érkezőket a városi tanács és közönség nevében. A hazafias lelkesedés tüztől s a maga nemében páratlan örmény-magyar vendégszeretet melegétől áthatott üdvözlő beszéd óriási lelkesedést keltett úgy a városiak, mint a vendégek körében, mely utóbbiak részéről ismét Turcsányi Gyula mondott köszönetet a városi tanácsnak és közönségnek a kitüntető és szívélyes fogadtatásért. (Úgy Gopcsa, mint Turcsányi beszédjét lapunk megelőző számában közöltük. Szerk.) Most az elszállásoló bizottság tagjai élükön a fáradhatlan Zászlófyval, mint az elszállásoló bizottság elnökével, vezették a vendégeket szállásaikra, hol a családi tűzhely körében nem kevésbbé meleg és szívélyes fogadtatásban részesültek. Ezzel a fogadtatási ünnepélyek véget értek.

9^{1/2} órakor a városi közönség szine-java, a városi és állami hivatalok tisztviselői a méhészekkel együtt az örmény kath. főegyházban gyűltek össze, hol az Ó Felsége I. Ferencz József dicsőségesen uralkodó apostoli királyunk születésnapja alkalmából tartott ünnepélyes isteni tiszteletben vettek

részt. Az örmény szent misét Bárány Lukács esperesplebános celebrálta fényes segédlettel. Az isteni tisztelet fényét nagyban emelték a korusban az önképző zenekar által nagy praecisitással előadott darabok, valamint a fegyházi őrségnek az isteni tiszteletre kirendelt szakasza által adott „dísztüz“-ek, melyek a hadsereg bármely szakaszának becsületére válhattak volna.

Az isteni tisztelet végeztével az egész méhésztársaság a közönség ezrei által kísérve zászlók alatt, s a zenekar hangjai mellett a díszes népkertbe vonult, a méhészkör új pavillonjának felavatási ünnepélyére.

A pavillon felavatási ünnepélye a következő sorrend szerint folyt le: 1) Nyitány, előadva az „Önképző fuvózenekar“ által. 2) Elnöki megnyitó Kovrig Simon méhészköri elnök által. 3) Hymnus, előadva a „Dalzeneegylet“ dalosztálya által. 4) A méhészkör és mintaméhes alapításának története, felolvasta Páll Bogdán méhészköri titkár. 5) Szózat, előadta a „Dalzeneegylet“ dalosztálya. Az elnöki megnyitót megelőzőleg br. Bánffy Ernőnek, az erdélyrészi méhészegylet elnökének távirata olvasott föl, melyben sajnálatát fejezi ki a fölött, hogy a szamosújvári ünnepélyekben akadályoztatása miatt részt nem vehet. Az emelkedett hangulatban lefolyt ünnepély legkiemelkedőbb mozzanatát az elnök megnyitó beszédje s a titkár felolvasása képezte. Épen ezért nem lesz felesleges e beszéd és felolvasás nyomán rövid vázlatban a t. olvasónak bemutatnunk a kör és mintaméhesének keletkezését és fejlődését. A mintegy 14 évvel ezelőtt megalakult erdélyrészi méhészegylet vezérférfiainak cél tudatos és vállvetett buzgó munkálkodásának köszönhető, hogy az erdélyi részekben az anyaegylet aegise alatt gyors egymásutánban több méhészkör keletkezett, melyek mindmegannyi újabb góczpontjai lettek az okszerű méhészet terjedésének. Így alakult a szamosújvári méhészkör is Voith Gergely kezdeményezésére, ki 1889. decz. havában azon kéréssel fordult az anyaegylet elnökségéhez illetve igazgató választmányához, miszerint küldene ki valakit saját kebeléből Szamosújvárra a méhészkör szervezése és megalakítása céljából. Az igazgató választ-

mány Szentgyörgyi Lajos főtitkárt küldötte ki, s a méhészkör 1889. decz. 22-én tényleg megalakult. Alapszabályokul az anyaegylet alapszabályait némi módosítással elfogadta s tisztviseleit is megválasztotta. Elnök lett Kovrig Simon, alelnök Voith Gergely, pénztáros Páll Kristóf, jegyző Páll Bogdán, kik mellé még 12 választmányi tag is választatott. Az 1890-ik év már java munkában találta az új kör derék tagjait s habár a kezdet nehézségei sok akadályt gördítettek a kör tagjainak céljuk elérésében, mindazáltal a vezéregyének csüggedést nem ismerő buzgósága s az anyaegylet támogatása mellett a kör lassankint leküzdötte a kezdet nehézségeit úgyannyra, hogy az ezelőtt 4 évvel 37 taggal megalakult kör ma már 120 tagot számlál s így az országban úgy a Királyhágón innen, mint azon túltelező összes méhészkörök között a legnépesebb, a legerősebb s egyszersmind legéletképesebb, legtevékenyebb. Ezt bizonyítják a kör által szép eredménnyel rendezett méhésztélyek, ezt bizonyítja azon körülmény, mely szerint a kör Páll Kristóf személyében rendes méhésztanítót tart, ki a kör tagjait elméleti és gyakorlati oktatásokban részesíti, ezt bizonyítja az is, hogy a kör már 1891. márczius havában — habár kezdetleges — mintaméhessel rendelkezett, mely Voith Gergely szakértő kezelése mellett oktatási célokra kitünő szolgálatot tett a kör tagjainak, s az estélyek mellett hathatós tényezője volt az okszerű méhészet népszerűsítésének, egyszersmind a kör megerősedésének, úgy annyira, hogy a kör rövid két évi fennállása alatt nagy tért hódított a közönség körében, s ma már számot tevő tényező Szamosújvár társadalmi és gazdasági életében. A kör nyugtalanabb vérű s folyton előre törekvő tagjai már kezdettől fogva is csak ideiglenes jellegűnek tekintették az u. n. mintaméhést s folyton azon törték fejöket, hogy miként létesithessenek egy végleges, s a körhöz méltó díszes s valóban mintaméhést, könnyen hozzáférhető nyílt helyen. A jóakarát megvolt, de hiányzott a szükséges anyagi erő; azonban az erős akarát és az örmény leleményesség ezen is csakhamar túltette magát. A kör, miután életképességét bebizonyította, merész lépésre

határozta el magát. Kölesönkötvények aláírása útján igyekezett a szükséges tőkét előteremteni. A terv sikerült, a szükséges számú aláírások rövid idő alatt együtt voltak, a városi képviselőtestület egymaga 100 frttal járult az építési költségek fedezéséhez s e mellett a városi népkertben egy díszes helyet engedett át a körnek a pavillon felállítására. A magán egyének közül is kerültek Mecenások, a mennyiben Keczely Sándor 50 frtos, Duha Bálint 10 frtos kölesönkötvényeiket a körnek visszaajándékozták, Serlegi Dezső és Szabó László mérnökök a pavillon csinos tervrajzát díjtalanul készítették el, Lorenzo Zotti és fia építésszek pedig minden anyagi haszon nélkül építették föl ezt. Ilyen módon a kör tagjainak vágya teljesült, a pavillon elkészült sokkal előbb, mint a hogy sokan sejteni merészelték. A díszes pavillon áll, s fényes bizonyítékát képezi annak, hogy erős akarattal és egyetértéssel minden akadály leküzdhető.

Ez vázlatos képe a szamosújvári méhészkör rövid, de dicsőséges multjának, melyre a kör minden tagja önérzettel tekinthet vissza, maga az erdélyrészi anyaegylet pedig büszke lehet a törzséből kisarjadzott s általa táplált nemes hajtásra, mely oly korán kezdett nemes gyümölcsöket teremni.

-- A betejező közlemény jövő füzetünkben. --

Kozocsa Tivadar.

Kisebb közlemények.

Az örmény nemzet eredete. Nemzetünk őstörténete épp úgy, mint más nemzeteké, homályos és bizonytalan adatokkal teljes. Mindazonáltal Armenia korán történt benépesedése mellett tanuskodik mind magas fekvése, következőleg a vizek legkorábbi lepadása, főleg az Ararát-vidék felföldjén, — mind pedig Örményhonnak — kivált a most említett hegyvidékeknek — a bibliai szent történettel és a legrégebb héber vallási hagyományokkal való benső egybefüggése (a Paradicsom, a Vízözön, Ábrahám patriarkhának az örmény földdel szomszédos Mesopotámiából való providenciális meghívása, stb.) — melyeket őshazánk népe minden időben ismert kegyelettel ápolt, sőt még népmondáiban is nemzedékről nemzedékre átörökítve, századokon át hiven megőrzött.

A keleti örmények még napjainkban is, ha messziről érkezte megpillantják a szent Ararát hegyét, — melyen az emberiség: Noé bárkája megállapodott s melynek égreemelkedő csúcsa fölött haldan a mennyei kiengesztelődés béke-szívárványa felragyogott, — útjaikon földre borult arczczal és fölemelt szívvel szokták üdvözölni.

Egy erzsébetvárosi örmény feljegyzéseiből.*) Anno 1756. a Pruzsussal való háború alkalmatosságával Mária Theresiának pénzre lévő szüksége, örmény Tagyerás**) azt projectálja kancellarius Bethlen Gábornak, hogy adjon Ő Felsége armalisokat az örményeknek, mert abból feles pénz ingredialna. Adott is Ő Felsége, mely 100.000 forintnál több ingredialt. Tagyerás pedig ezen projectumáért dekretalis consiliarusi titulust nyert. — 1781-beli dieta után az armalizált örmények panaszolván a királynak, hogy sem a dietákra nem hívják, se a statusok közé nem recipiálják, holott ők is nemesek volnának; azt felelte a király, hogy minekutána törvényesen indignáltak, dietákra elhivattnak és a statusok közé is recipiálnak: különben megengedi, ut sint nobiles Transilvanici.

Irodalom és művészet.

„Szamosújvár monographiája örményül.“ Folyóiratunk szerkesztőjének egyik munkáját: »Szamosújvár, a magyar-örmény metropolisz irásban és képekben«, melyet József főherczeg Ő Fensége »igen érdekes«-nek nevezett, Govrik Gergely mechithárista atya örményre fordítja. A bécsi »Hántesz« már közölt is a fordításból néhány részletet. A munka örményül is illusztrálva fog megjelenni.

Örmény zongoraművész. Szêvâdsián Váhrám, jeles zongoraművész, nagy tetszés mellett és diszes hallgatóság jelenlétében tartá vendégszereplését a londoni Steinway-Hall-ban, hol örmény zeneművekből érdekes szemelvényt adott elő. Az előkelő közönség nagy elismeréssel fogadta a sikerülten előadott művészi kompozíciót.

Magyar népdalok. Gajzágó László, (megyei aljegyző Deésen) három eredeti magyar népdalt irt, s azokat az ünneptelt színművésznőnek: Küry Klárának ajánlotta. Az új népdalok hangjegyei kaphatók a deési zeneműkereskedésben.

Telekkönyvi Kalauz. Harmath Domokos, a »Telekkönyvi Kalauz« című szakmunka szerzője, tisztelettel kéri a megrendeléseket és gyűjtőiveket f. évi október 5-ikéig szerző címére Szamosújvárra beküldeni, mivel ezen határidőn túl a művet csak bolti árban lehet megszerezni.

*) Hary Dániel dicsőszentmártoni kereskedő küldötte be e feljegyzéseket.

**) Dániel Tórtot Togyerásnak is nevezték.

Közgazdasági élet.

Az örmény nép gazdasági helyzete — Törökországban rossz. A földművelés, mely a lakosság nagyobb részének főfoglalkozását képezi, hanyatlott. A földművelők nagy része Konstantinápolyban, Tiflisben és más helyütt bajoskodik. Közülök sokan 10 év alatt alig egyszer mehetnek haza. Az élet szükségletei szaporódtak, a kereset pedig csökkent. — Uralkodott itt éhínség is, mely egész vidékeket nyomorba döntött. Az ország a rossz utak miatt mit se vihet ki Európába; egy helyhez vannak kötve, azért közöttük a gazdasági élet igen korlátolt. Lassan-lassan kiragadják a falusiak kezéből az ingatlan vagyont az uzsorás efendi-k. A falusi birtokos megfosztatik egyetlen reményétől: földjétől is. Sokan sínlőnek az adosság súlya alatt. Nincs az országban jövedelemforrás. A napszám 2—5 ghurus. A munkás havonként középszámitással 10 napnál több munkát nem kap. A napszám tehát naponként 0.85—1.66 ghurus (ételt ott kap a munkás, a hol dolgozik). E helyzetben a nép más szabadulást nem ismer — kiköltözik. Elmegy, ha a szükség kergeti, messze, még Amerikába is. A kiköltözés ragadós nyavalya; ha valaki egyszer megízlelte az idegenség kenyerét, kimegy másod-, harmadszor is. Ha beállanak a nélkülözés napjai, akkor sok család oda hagyja házat, földjét; ingó vagyont potom áron eladja... és megy, megy arra felé, hol jobb sorsot remél. Most a kivándorlás Álszász- és Chénusz felé történik. Mánásgérd-, Bulánch-, Mus-, Árszből és más helyekről több mint 500 család költözött ki e helységekbe. Napról napra nő azoknak száma, kik Török-Örményországból Persia- és Oroszországba vándorolnak ki. Birtokaikra a kurd bey-ek és seich-ek (főnökök) tesznek kezét. Miután a gazdasági helyzet nem javul, félni lehet, hogy a kivándorlás még nagyobb mérvet fog ölteni.

Mi újság az örmény világban?

A magyar király lemergi látogatása alkalmával a birói kart Simonovics felső bírósági elnök vezette.

Egy örmény kitüntetésé. A király O Felsége közelebről Boghos-Bej-Gali osztrák-magyar védencznek és nagybirtokosnak Kairóban, a Ferencz-József-rend középkeresztjét adományozta.

Felölös szerkesztő és kiadó-tulajdonos: SZONGOTT KRISTÓF.

Szamosújvárt, Todorán Endre „Aurora” könyvnyomdája.
